

Bediüzzaman'ın Müdafaa Yöntemi

Said Nursî'nin, iman hizmeti olarak nitelendirilen irşad faaliyeti, siyasal içerik taşımamaktadır. Ancak devlet, benzer diğer faaliyetler gibi kendi siyasetine aykırı olan bu faaliyeti de engellemek ve sindirmek istemiş ve bu amaçla başlıca iki yöntemi bir arada kullanmıştır: Yasal takip (dava) yöntemi ve illegal (zorbaca) yöntemler.

İllegal saldırılarla kastettiğimiz, Said Nursî ve talebelerine karşı kanun dışı yöntemler kullanılmış olmasıdır. Örneğin sahte deliller oluşturmayı sağlayacak iftiralara, ölümünü sağlayacak zehirlenmeler, normal gözaltı-tutuklama sınırını aşan ve işkenceye dönüşen gözaltı-tutukluluk halleri gibi.

Said Nursî, bu kanunsuz uygulamalara karşı aynı (illegal) yöntemle mukabele etmemiştir. Örneğin kendisinin ya da talebelerinin canına kasteden ya da legal tedbirlerle yetinmeyip haksız yere zulmeden kişileri, bir karşı hareketle tesbit ve imha etmeye ve dolayısıyla bunu sağlayacak illegal karşı oluşumlar (komiteler-cepheler) kurmaya teşebbüs dahi etmemiştir. Belirtelim ki bu tarz bir savunma, bir "meşru müdafaa hareketi" kılıfına rahatlıkla büründürülebilirdi. Oysa Said Nursî, asayiş muhafaza, müsbet hareket ve iman hizmetinin zarar görmemesi gerekçeleriyle, bu tarz bir "meşru" müdafaa biçimine yönelmemiş ve müsaade etmemiştir.

Bu tutum kimilerince bir zaafiyet ya da korkaklık olarak değerlendirilebilmektedir.

Ancak Said Nursî'nin bu tür saldırı hareketlerinin içinde olanlara (polis müdürü, savcı) karşı beddua etmeyip, sadece islahları için dua etmesi; karşı komitacılığı korkaklık ve hatta imkansızlık ya da zayıflık nedeniyle değil, gerçekten uygun görmediği için benimsemediğini açıkça göstermektedir.

Bu konuda örnek ve delil olması nedeniyle aşağıdaki parçayı nakletmekte fayda görüyoruz.

"Benim şahsımı çürütmek fikriyle, bir kısım resmî memurlar, hiç kimsenin inanmayacağı isnatlarda bulundular, pek acip iftiraları işaaya çalıştılar. Fakat kimseyi inandıramadılar."

“Ezcümle, bir ay biziecessüs eden memurlar bir şey bahane bulamadıklarından, bir pusula yazıp ki, ‘Said’in hizmetkârı bir dükkândan rakı almış, ona götürmüş.’ o pusulayı imza ettirmek için hiç kimseyi bulamayıp, sonra yabanî ve sarhoş bir adamı yakalamışlar, tehditkârâne: ‘Gel bunu imza et’ demişler. O da demiş: ‘Tövbeler tövbesi olsun, bu acip yalanı kim imza edebilir?’ Onları, pusulayı yırtmaya mecbur etmiş.”¹

İkinci saldırı türü olan legal saldırı (suçlama-ceza davası) yöntemine karşı da Said Nursî’nin savunma yöntemi yine yargısal ve legaldir. Yani mer’i hukukun içinde kalarak, yargı önünde suçsuzluğunu ispat etme yöntemini benimsemiş ve bunda büyük ölçüde muvaffak olmuştur.

Legal Saldırıların (Ceza Davalarının) Temel Özellikleri

Said Nursî ve Nur Talebelerine karşı açılan davalarda ilk hareketi başlatan güç, çoğunlukla herhangi bir ceza davasını başlatan legal güçten farklı olmuştur. Şöyle ki;

Kural olarak savcı, suç işlendiğini ya bir şikayet-ihbar yazısı (yanlışlıkla dilekçe denir)-üzerine ya da kendisine bağlı bir memura (polise-jandarmaya) intikal eden bir adli vakıa nedeniyle öğrenir. Bunun üzerine savcı kendiliğinden harekete geçer, ilk soruşturmayı yapar ve gerçekten suç işlendiği kanaatine varırsa, suçlu olduğuna kanaat getirdiği kişiyi (suçu değil) mahkemeye sevk eder ve yargılama başlar.

Dolayısıyla neyin suç olduğu ve kimin ya da kimlerin bu suç nedeniyle takip edilip yargılanması (yargılanma ızdırabına katlanması) gerektiği, öncelikle savcının takdirindedir.

Nurculuk konusunda da bazen bu yöntem işlemiştir. Ancak çoğunlukla uygulamada, hükümetler, bakanlar vasıtasıyla valilere, kaymakamlara, nahiye müdürlerine ve hatta polis-jandarma komutanlarına kendilerince suç gördükleri olaylarda suç takibi için kanunsuz ve yetkisiz emirler vermişler ve bunlar da sicil astlarını yönlendirerek, savcıya-hakime (adliye) rağmen takibat başlatabilmişlerdir.

Savcılar da çoğunlukla, kendilerine rağmen-kendileri istemeseler de-açılmış olan suç dosyalarını takipsizlikle sonuçlandırmaya cesaret edememişler ve böylece Nurculukla ilgili davalar, hükümet politikalarının sonucu olarak gereksiz yere artmıştır.

Bu davalarda son sözü söyleyen hakimler, genellikle adaletli davranmışlar ve beraat ve iade kararları vermişlerdir. Ancak, hakimlere ve mükerrer hükümlerine rağmen, yargı dışında başlatılan yargılama süreci bir baskı, zulüm ve yıldırma aracı olarak kullanılmıştır.

Said Nursî’nin Savunmada Kullandığı Yöntemler

1. Said Nursî her şeyden önce, ancak bir lidere yakışacak biçimde, kendisini değil davasını ve dava arkadaşlarını savunmuştur. Bu tarz, talebelerinin savunmalarına da aynen yansımıştır. Nur Talebeleri, Üstadları ile olan münasebeti ya da aralarındaki manevi bağı red ya da inkar etmemişler, Nur Risalelerinin hikmetini veya faydasını her vesileyle zikretmişlerdir.

Nurculuğun önemli dava adamlarından ve avukatlarından Bekir Berk’in, ilk vekaletini aldığı Nur Talebeleri olan Zübeyir Gündüzalp ve Ceylan Çalışkan’a “sizi hapisten kurtarmamı mı yoksa fikirlerinizi savunmamı mı istersiniz” diye sorduğu ve “fikirlerimizi hakkıyla savun, yeter” cevabı üzerine davayı kendi davası ve fikri olarak benimsediği ve bir Nur Talebesi haline geldiği, buna güzel bir örnektir.

Bu yönüyle savunmalar, Nurculuğu tanıtmaya yönelik bir propaganda vasıtasına dönüşmüştür. Hatta bunu gören kimi hakim-savcılar, yargılama usulü kurallarını ve savunmanın kutsallığı ilkesini hiçe sayarak, bazı haksız uygulamalarla, mahkemelerde Nurculuk hakkında bilgi verilmesini engellemeye çalışmışlardır.

2. Said Nursî ve Nurcular, ceza tehdidine önem vermemişler, davalarda beraat etmeyi, cezadan kurtulmak için değil,

öncelikle kamuoyu nazarında beraat etmenin bir tür ön şartı olduğu için talep etmişlerdir.

Esasen hapisaneye medrese-i Yusufiye namını veren ve gerçekte de burayı bir irşad ve hizmet zemini olarak kabul eden yaklaşımın, başka türlü bir müdafaa yöntemini benimsemesi düşünülemezdi.

Nur hizmetinin temelde Nur Risalelerini okumaya ve okutmaya (neşretmeye) bağlı olduğu ve diğer bütün hizmet yöntemlerinin (araçlarının) bu asıldan kaynaklandığı nazara alındığında, cezaevlerinin, Nur derslerinin yapıldığı bir medrese haline gelmesinin, Nur hizmetinin devamı için gerekli ve yeterli olduğu anlaşılır.

Gerçekten, tarih boyunca hiçbir fikir hareketi, sadece hapis ve baskı ile engellenememiştir. Zira gönül ferman dinlemediği gibi, akılda ferman dinlemez. Düşünceye zincir vurulamaz. Fikirler kilit altına alınamaz. Bir fikrin takipçileri topyekün imha edilmedikçe, hapiste de olsalar, bu fikirler mutlaka bir vicdanda makes bulur. Bu, ya bir hücre arkadaşı veya bir gardiyan, bazen de bir hakim ya da savcı olur. Bunun bilincinde olan Nur Talebeleri de hapis ya da ceza tehdidine önem vermemişlerdir.

Aynı durum, idam tehdidi için de geçerlidir. Said Nursî, çeşitli mektuplarında, “idam kasdı ile,” “idam planıyla verildiği mahkemede” gibi ifadelerle Eskişehir, Denizli ve Afyon davalarının idam niyetiyle açıldığını ifade etmekle birlikte, açılan davaların idam talebi içerdiğine dair bir bilgimiz yoktur. Teknik olarak, davalarda idamı öngören 146. maddeye dayanılmamış olup 163. madde de idam cezası öngörmemektedir. Ancak minareyi çalan kılıfını uyduracağı için bu konuyu ayrıca tartışmaya gerek görmüyoruz.

3. Savunmalarda asıl amaç beraat etmek değil, bilgilendirmek ve hatta bir tür propaganda yapmak olunca, “takiyye” yapmaya ihtiyaç duyulmayacağı da açıktır.

Gerçekten Said Nursî, takiyyeye yabancı bir hizmet metodu ihdas etmiş ve bunu hem kendisi hem de talebeleri, mahkeme savunmalarında da sürdürmüştür.

“Takiyye” basın yayın organlarında, kamuoyuna, olumsuz anlam içeren bir kavram imiş gibi gösterilmektedir. Oysa bu kelime kavram olarak “1. sakınma çekinme, 2. birinin mensup olduğu mezhebi gizlemesi” anlamına gelmektedir. Bu anlamda takiyyenin bir savunma yöntemi olarak dinen yasaklandığı söylenemez.

Ancak Said Nursî bir hizmet metodu gereği olarak, dinen mübah olan bazı hareketleri talebelerine yasakladığı gibi kendisi de-hediyeyi kabul etmek, evlenmek² gibi-bazı sünnetleri, yine hizmetinin bir gereği olarak terk etmiştir.

Bu kapsamda, Said Nursî'nin dinen yasak olmamasına rağmen takiyyeden uzak durmasının, kanaatimizce en önemli sebebi, zaten “öküzün altında buzağı arayan” hasımlarına “ikiyüzlülük” ihtimalini çağrıştıracak bir koz vermemektir. Zira net bir görüntü hasmı korkutur, dostu ise gerçek bir dost yapar. Fikirlerin, mahkeme önünde takiyyeyle elde edilmiş bir beraatten çok, kamuoyu nezdinde ve toplum vicdanında berraklığa ihtiyacı vardır.

4. Said Nursî'nin ve talebelerinin bazı davalarda, bir tür ajitasyon ya da zımnî tehdit içeren bazı ifadeler kullanmış olmasının sebebi nedir? Örneğin, “Eğer maddî müdafaa Kur'an menetmeseydi, bu milletin can damarı hükmünde, umûmun teveccühünü kazanan ve her tarafta bulunan o şakirtler, Şeyh Said ve Menemen Hadiseleri gibi cüz'î ve neticesiz hadiselerle bulaşmazlar; Allah etmesin, eğer mecburiyet derecesinde onlara zulmedilse ve Risale-i Nur'a hücum edilse, elbette hükümeti iğfal eden zındıklar ve münafıklar bin derece pişman olacaklar.”³

Bu sözler bir tür tehdit sayılabilir. Ancak onun bu sözlerine rağmen, böyle bir suç isnadı ile hakkında yeni davalar açılmamış olması da göstermektedir ki, bu sözlerin asıl amacı, mahkemeleri, beraat kararı vermeye zorlamak amacıyla tehdit etmek değildir.

Gerçekten aksi düşüncenin kabulü, hem Said Nursî'nin müsbet hareket ve asayiş muhafaza ilkeleriyle hem de mahkumiyetten korkmadığı ve savunmalarını beraat etmek hedefi (temeli) üzerine kurmadığı tezine aykırı olur. Nitekim kendisi de “Kur'an menetmeseydi...” diyerek bu gerçeği ifade etmektedir.

Bir başka örnek, Zübeyir Gündüzalp'in Afyon Mahkemesi müdafaalarından verilebilir.

“Bunun için, sizlerin Bediüzzaman ve Risale-i Nur şakirtlerine vereceğiniz beraat kararını bütün bir millet bekliyor. Eğer Said Nursî, talebelerine musibet zamanında sabır ve tahammül ve itidal telkin etmemiş olsaydı; Gönüllü Alay Kumandanı olarak Harbe iştirak ettiği zaman topladığı talebeleri gibi hürmetkâr olan binler Risale-i Nur şakirtleri, Afyon tepelerine kuracakları çadırlar içerisinde, Afyon Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararını bekleyeceklerdi.”⁴

Bu ifadede de bir tür şartlı tehdit var sayılabilir. Ancak “eğer Said Nursî, musibet zamanında talebelerine sabır, tahammül ve itidal telkin etmemiş olsaydı” denilerek ifade yumuşatılmakta ve müsbet bir yöne çevrilmektedir.

Bu tür ifadelerle, korkması gerekenlerin yüreklerine korku salındığı açıktır. Ancak bu korkutmanın tehdit niteliği taşımadığı ve suç sayılmadığı da bir gerçektir.

Dipnotlar:

1- Said Nursî, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, s. 257-258.

2- Bkz. Abdülkadir Badıllı, Mufassal Tarihçe-i Hayat, Timaş Yay. 3. Cilt s. 1643.

3- Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, s. 352,482.

4- Said Nursî, Şualar, Yeni Asya Neşriyat, s. 472.